

KONKURS PRZEDMIOTOWY Z CHEMII DLA GIMNAZJALISTÓW

w roku szkolnym 2011 / 2012

Etap wojewódzki

INSTRUKCJA DLA UCZNI

Czas pracy 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100pkt

1. Sprawdź, czy zestaw konkursowy zawiera:
  - 8 stron tekstu z instrukcją i zadaniami konkursowymi;
  - KARTĘ ODPOWIEDZI;
  - Kartę (2 strony) z tabelami i układem okresowym pierwiastków chemicznych;
  - Dwie kartki przeznaczone na BRUDNOPIS.

Ewentualne braki zgłoś nauczycielowi nadzorującemu konkurs.

2. Czytaj uważnie wszystkie polecenia i informacje do zadań. Korzystaj z układu okresowego pierwiastków chemicznych.
3. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym lub granatowym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora. Błędne zapisy wyraźnie przekreślaj.
5. W zadaniach od **1** do **20** są podane cztery odpowiedzi: **A, B, C, D**. Odpowiada im następujący układ na KARCIE ODPOWIEDZI:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą – np., gdy wybrałeś odpowiedź A:

☒	B	C	D
-------------------------------------	---	---	---

Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie obwiedź kółkiem i zamaluj inną odpowiedź.

☒	B	C	☒
-------------------------------------	---	---	-------------------------------------

6. Rozwiązania zadań od **21** do **28** zapisz czytelnie i starannie w miejscu na to przeznaczonym w KARCIE ODPOWIEDZI.
7. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

BRUDNOPIS nie będzie oceniany.

POWODZENIA!

ZADANIA KONKURSOWE

Zadanie 1 (1pkt)

Wskaż, która z podanych właściwości **nie jest** charakterystyczna dla mieszanin.

- a. Stały skład ilościowy składników;
- b. Dowolna liczba składników;
- c. Zmienność właściwości fizycznych i chemicznych;
- d. Łatwość rozdzielania składników.

Zadanie 2 (1pkt)

Jon Fe^{3+} składa się z 30 neutronów oraz:

- a. 26 protonów i 29 elektronów;
- b. 26 protonów i 23 elektronów;
- c. 23 protonów i 26 elektronów;
- d. 26 protonów i 26 elektronów;

Zadanie 3 (1pkt)

Wapń i fosfor różnią się właściwościami chemicznymi, ponieważ:

- a. Różnią się znacznie masami atomowymi;
- b. W atomach wapnia jest inna liczba elektronów niż w atomach fosforu;
- c. Leżą w różnych okresach;
- d. Ich atomy mają w zewnętrznej powłoce różne liczby elektronów.

Zadanie 4 (1pkt)

Określ, ile atomów wodoru znajduje się w 2 molach siarczanu(VI) amonu:

- a. $9,63 \cdot 10^{23}$;
- b. $96,32 \cdot 10^{23}$;
- c. $24,08 \cdot 10^{23}$;
- d. $48,16 \cdot 10^{23}$.

Zadanie 5 (1pkt)

Odważono po 1 gramie czterech gazów: wodoru, tlenu, tlenku węgla(II) i azotu.

Wskaż, który z gazów zajął najmniejszą objętość w warunkach normalnych.

- a. azot;
- b. tlen;
- c. tlenek węgla(II);
- d. wodór.

Zadanie 6 (1pkt)

W reakcji gazu **X** z gazem **Y** powstaje gazowy produkt **Z** o charakterystycznym ostrym, duszącym zapachu, dobrze rozpuszczalny w wodzie, którego wodny roztwór barwi papierek uniwersalny na kolor granatowy.

- a. $X - CO$ $Y - O_2$ $Z - CO_2$;   b. $X - CO_2$ $Y - O_2$ $Z - CO$;
 c. $X - N_2$ $Y - H_2$ $Z - NH_3$;   d. $X - H_2$ $Y - Cl_2$ $Z - HCl$.

Zadanie 7 (1pkt)

Wskaż, przykładem jakiej reakcji jest reakcja otrzymywania tlenu z manganianu(VII) potasu.

- a. egzoenergetycznej i analizy;   b. egzoenergetycznej i syntezy;
 c. endoenergetycznej i syntezy;   d. endoenergetycznej i analizy.

Zadanie 8 (1pkt)

Wskaż, która z podanych niżej substancji **nie** będzie reagowała z wodorem.

- a. C_4H_8 ;   b. $C_{17}H_{33}COOH$;
 c. $C_3H_5(OCOC_{17}H_{35})$;   d. C_3H_4 .

Zadanie 9 (1pkt)

W dwóch probówkach znajdują się parafina i stearyna. Wskaż, na podstawie jakiego badania zidentyfikujesz te substancje:

- a. rozpuszczalności w wodzie;   b. reakcji z wodorotlenkiem sodu;
 c. reakcji z sodem;   d. reakcji z wodą bromową.

Zadanie 10 (1pkt)

Określ, jakie substancje powstają w wyniku **fermentacji alkoholowej** cukrów prostych:

- a. alkohol etylowy i woda;   b. etanol i tlenek węgla(IV);
 c. kwas octowy i tlenek węgla(IV);   d. kwas etanowy.

Zadanie 11 (1pkt)

Wskaż, które z poniższych zadań **najlepiej** opisuje właściwości metanolu.

- a. Bezbarwny gaz o charakterystycznym zapachu, łatwo palny, słabo rozpuszczalny w wodzie.
- b. Bezbarwna ciecz o charakterystycznym zapachu, łatwo palna, bardzo dobrze rozpuszczalna w wodzie.
- c. Bezbarwna, bezwonna ciecz, palna, słabo rozpuszczalna w wodzie.
- d. Bezbarwne ciało stałe o ostrym zapachu, bardzo łatwo palne, doskonale rozpuszczalne w wodzie.

Zadanie 12 (1pkt)

Wskaż, które z poniższych stwierdzeń dotyczących kwasów karboksylowych jest **nieprawdziwe**.

- a. Kwas mrówkowy występuje w pokrzywach i jadzie niektórych owadów.
- b. Kwas octowy to doskonały konserwant.
- c. Kwas propionowy charakteryzuje się nieprzyjemnym zapachem.
- d. Kwas masłowy występuje w świeżym maśle.

Zadanie 13 (1pkt)

W wyniku reakcji alkoholu z kwasem organicznym otrzymano ester o wzorze sumarycznym $C_5H_{10}O_2$. Wskaż, w jakim przypadku **nie** otrzymamy takiego estru. Gdy reagować będą ze sobą:

- a. kwas metanowy z butanolem;
- b. kwasu etanowy z propanolem;
- c. kwasu propanowy z etanolem;
- d. kwasu butanowy z etanolem.

Zadanie 14 (1pkt)

Wskaż, jaką reakcję należy przeprowadzić aby wykazać różnicę w budowie cząsteczek tłuszczów stałych i ciekłych.

- a. Podzielać wodnym roztworem manganianu(VII) potasu.
- b. Podzielać wodnym roztworem kwasu chlorowodorowego.
- c. Podzielać wodnym roztworem wodorotlenku sodu.
- d. Spalić oba tłuszcze.

Zadanie 19 (1pkt)

Wskaż substancję, która wywołuje odwracalną koagulację białka – wysalanie.

- a. CuCl_2 b. NaOH c. KNO_3 d. $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$

Zadanie 20 (1pkt)

Wskaż, na jaki kolor zabarwi się białko pod wpływem stężonego kwasu azotowego(V).

- a. zielony   b. fioletowy   c. żółty   d. niebieski

Zadanie 21 (7pkt)

Oblicz, o ile będzie różniło się stężenie procentowe wodnego roztworu chlorku miedzi(II) gdy do 200 g jego 15% roztworu zamiast 50 g wody dodamy 50 g tej soli.

Zadanie 22 (9pkt)

Do zlewki zawierającej 50 cm^3 roztworu kwasu solnego o stężeniu $0,020 \text{ mol/dm}^3$ dodano 50 cm^3 roztworu wodorotlenku sodu o stężeniu $0,022 \text{ mol/dm}^3$. Następnie zlewkę uzupełniono wodą do objętości 1 dm^3 . Podaj, jaki będzie odczyn roztworu oraz jego pH?

Zadanie 23 (8pkt)

Czy nastąpi całkowite odbarwienie wody bromowej, jeżeli przez 150g 20% wodnego roztworu bromu przepuścimy 4 dm^3 etenu o gęstości $1,25 \text{ g/dm}^3$?

Zadanie 24 (10pkt)

W wyniku analizy chemicznej ustalono, że związek organiczny zawierał 54,53% masowych węgla i 36,32% masowych tlenu, resztę stanowił wodór. Gęstość pary tego związku wynosi $3,93 \text{ g/dm}^3$ w warunkach normalnych. Podaj wzór sumaryczny tego związku oraz jeden z możliwych wzorów strukturalnych.

Zadanie 25 (9pkt)

Na stole laboratoryjnym stoją w statywie trzy nie podpisane próbówki. Znajdują się w nich stężone wodne roztwory zawierające: **kationy żelaza(III)**, **kationy amonowe** oraz **aniony siarczanowe(IV)**.

Zaprojektuj tak doświadczenia, aby możliwe było zidentyfikowanie obecności każdego z jonów w danej próbówce.

Podaj wzór i nazwę potrzebnego do identyfikacji odczynnika, objaw zachodzącej reakcji oraz skrócone równanie jonowe opisywanej reakcji.

Zadanie 26 (9pkt)

Na zajęciach kółka chemicznego uczniowie identyfikowali substancje organiczne. Wskaż dla określonej substancji (**I – IX**) jaka powinna być zastosowana metoda jej identyfikacji. Metodę wybierz z niżej podanych sposobów (**A – I**) pamiętając, że niektóre substancje można wykryć na różne sposoby.

I. kwas octowy	A. Badanie rozpuszczalności w wodzie.
II. alkohol etylowy	B. Badanie odczynu wodnego roztworu.
III. metyloamina	C. Badanie rozpuszczalności w $\text{NaOH}_{(\text{aq})}$ oraz skłonności do pienienia.
IV. etylen	D. Badanie zapachu substancji.
V. albumina	E. Reakcja z alkoholowym roztworem jodu.
VI. trioleinian glicerolu	F. Reakcja z etanolem w obecności H_2SO_4 (stęż.)
VII. octan etylu	G. Reakcja z roztworem soli miedzi(II) i wodorotlenku sodu.
VIII. skrobia	H. Reakcja z wodą bromową.
IX. kwas palmitynowy	I. Reakcja z kwasem octowym w obecności H_2SO_4 (stęż.).

Zadanie 27 (18pkt)

Do probówek z wodą dodano następujące substancje: **1.** C₂H₅OH **2.** KOH
3. CaO **4.** HCOOH **5.** N₂O₅ **6.** K₃PO₄ **7.** NH₃ **8.** Na₂O **9.** H₂SO₄ **10.** C₁₂H₂₂O₁₁

- a) Wskaż, w których probówkach substancje tylko rozpuszczają się w wodzie i nie ulegają dysocjacji jonowej.
- b) Wskaż, w których probówkach substancje rozpuszczają się w wodzie i ulegają dysocjacji elektrolitycznej. Napisz równania reakcji dysocjacji.
- c) Wskaż, w których probówkach substancje przereagują z wodą, dając związki dysocjujące. Napisz równania reakcji wybranych substancji z wodą oraz równania reakcji dysocjacji powstałych związków.

Zadanie 28 (10pkt)

Posługując się wzorami półstrukturalnymi, ułóż równania reakcji **1-5.** z podanego schematu. Równanie reakcji **6.** zapisz w formie jonowej. Podaj nazwy substancji, które ukryte są pod literami **F**, **H** i **G** oraz wzór półstrukturalny substancji **G**.

